

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

อำเภอ.....เชียงใหม่..... จังหวัด.....เลย.....

ข้อมูล ณ วันที่.....๘.....เดือน.....สิงหาคม.....พ.ศ.....๒๕๖๘.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุลนายทำเนียบ อารยะศิลปธร.....

๒. เลขประจำตัวประชาชน

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้๔๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลนาข้าว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ๔๒๑๑๐.....

โทรศัพท์๐๘๕-๗๔๓-๑๓๓๒....Facebook ...ทำเนียบ อารยะศิลปธร. Line ...๐๘๕๗๔๓๑๓๓๒..

ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๖๘

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษาปริญญาตรี.....

สถาบันการศึกษาวิทยาลัยครูเลย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย).....

คณะ/สาขาวิชาครุศาสตรบัณฑิต อดิศาธรรมศิลป์.....

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร๑๕๐,๐๐๐..... บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๘.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก.....ข้าว.....

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน๑.....แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย แปลงเรียนรู้ด้านข้าว

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน.....๖.....ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๓.๑ ฐานเรียนรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

๓.๒ ฐานการปรับปรุงบำรุงดิน

๓.๓ ฐานการปลูกผักปลอดภัย

๓.๔ ฐานปศุสัตว์

๓.๕ ฐานประมง

๓.๖ ฐานการจัดทำบัญชีครัวเรือน

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน.....๓.....หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน๒..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑.๑ การผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวปลอดภัย

๔.๑.๒ การจัดทำบัญชีครัวเรือนด้วยแอปพลิเคชัน SmartMe

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน๓..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๒.๑ เกษตรทฤษฎีใหม่

๔.๒.๒ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๒.๓ เกษตรผสมผสาน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน๒..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๓.๑ การปลูกผักปลอดภัย

๔.๓.๒ การแปรรูปข้าวและสมุนไพร

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตร: การผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวปลอดภัย

วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวให้ได้คุณภาพและปลอดภัย
- ๒) เพื่อสร้างความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวที่ปลอดภัย ไม่ใช้สารเคมีที่อาจเป็นอันตราย
- ๓) เพื่อส่งเสริมการปลูกข้าวที่มีคุณภาพตามหลักวิชาการและการเกษตรที่ยั่งยืน
- ๔) เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเองได้ และลดการพึ่งพาผู้จำหน่ายภายนอก

เนื้อหาหลักสูตร

- ๑) การเตรียมดินสำหรับการปลูกข้าว เช่น การปรับปรุงบำรุงดินก่อนการเพาะปลูก
- ๒) การเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าว เช่น การคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม วิธีการเก็บรักษาเมล็ด

พันธุ์ข้าว

- ๓) กระบวนการปลูกข้าว เช่น การควบคุมศัตรูพืชและโรคข้าวโดยไม่ใช้สารเคมี
- ๔) การเก็บเกี่ยวและการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าว เช่น การจัดเก็บและการป้องกันการเสื่อมสภาพของเมล็ด

พันธุ์ข้าว

- ๕) การตลาด เช่น การสร้างช่องทางการจำหน่าย การส่งเสริมการตลาดข้าวปลอดภัย

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้

การบรรยาย โดยเกษตรกรต้นแบบจะบรรยายให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการผลิตข้าวที่ปลอดภัยและการศึกษาดูงาน โดยพาเกษตรกรไปดูแปลงนาข้าวสาธิต และฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

- การเข้าร่วมประชุมและหารือร่วมกับคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด เสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทิศทางและแนวทางการจัดทำแผน

- ร่วมวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น ราคาผลผลิตเกษตรต่ำ ปัญหาด้านการตลาด คุณภาพของผลผลิตหรือปัญหาการเข้าถึงเทคโนโลยีและความรู้

- ร่วมกำหนดเป้าหมายและจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการ ให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรและสถานการณ์ในพื้นที่

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

- ดำเนินการจัดประชุมร่วมกันของ คณะกรรมการ ศพก. และ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ และ หน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการ
- ร่วมวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของ ศพก. เช่น สภาพพื้นที่ทำการเกษตร ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ ศักยภาพของ ศพก. และความต้องการในการพัฒนา ศพก. โดยมีผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ได้แก่ เกษตรกรต้นแบบ สำนักงานเกษตรอำเภอ คณะกรรมการ ศพก. ภาควิชาพืชสวนในพื้นที่และหน่วยงานของ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่เกี่ยวข้อง
- การบูรณาการแผนงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ, สหกรณ์, ปศุสัตว์, ประมง พัฒนาที่ดิน ฯลฯ

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แร่งบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจ เริ่มต้นจากการเห็นบิดาของตนเองที่ประกอบอาชีพเกษตรกรต้องเผชิญปัญหาในการทำเกษตร ที่พึ่งพาแต่ปุ๋ยเคมี และสารเคมีอย่างต่อเนื่อง ลงทุนมาก แต่กลับได้ผลผลิตน้อยไม่คุ้มทุน อีกทั้งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในครอบครัว รวมถึงสิ่งแวดล้อมโดยรอบ นายทำเนียบ อารยะศิลป์ธร จึงอยากปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการผสมผสานกับเทคโนโลยี เช่น การตรวจวิเคราะห์ดินก่อนการเพาะปลูก การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้อยูอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ การจัดทำบัญชีต้นทุน-บัญชีครัวเรือน และการใช้แอปพลิเคชันด้านเกษตรมาปรับใช้ในแปลงของตนเอง เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ปลอดภัย มีคุณภาพ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตและที่สำคัญคือสามารถสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัวได้ในระยะยาว

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

- การใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีในการป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชในปริมาณที่มากเกินไปจนความจำเป็นส่งผลให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ผลผลิตกลับน้อยลง บางปีขาดทุน จึงจำเป็นต้องหาวิธีลดต้นทุนโดยศึกษาหาข้อมูล เข้าร่วมฝึกอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพใช้เอง การใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืช

- ปัญหาสภาพอากาศแปรปรวน ทำให้ต้องปรับวิธีการปลูกพืชให้เหมาะกับสภาพแวดล้อม และการใช้เทคโนโลยีติดตามสภาพอากาศเพื่อเป็นตัวช่วยในการวางแผนการเพาะปลูก

- ในอดีตไม่มีการจดบันทึกบัญชีต้นทุนการผลิต บัญชีครัวเรือน จึงเริ่มบันทึกการทำบัญชีครัวเรือนด้วยสมุดบัญชีครัวเรือน และปัจจุบันพัฒนาเป็นการทำบัญชีครัวเรือนผ่านแอปพลิเคชัน SmartMe มาช่วยในจดบันทึก

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

- การปรับปรุงบำรุงดินหลังการเก็บเกี่ยวโดยการปลูกปุ๋ยพืชสด เช่น ปอเทือง หรือการไถกลบตอซังและราดด้วยปุ๋ยหมักชีวภาพ

- การลดต้นทุนการผลิต โดยการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพใช้เอง และนำเศษวัสดุจากแปลงหรือครัวเรือนมาหมักทำปุ๋ยหมัก

- การลดการระบาดของศัตรูพืช โดยใช้แนวทางการควบคุมศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ใช้สมุนไพรธรรมชาติในการไล่แมลง การใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

การนำแอปพลิเคชัน Dragonfly มาปรับใช้ในการทำการเกษตรของตนเอง เช่น การติดตามสภาพดินฟ้า อากาศ จากกรมอุตุนิยมวิทยาซึ่งสามารถดูได้รายชั่วโมงและล่วงหน้า ๗ วัน การติดตามความสมบูรณ์ของพืชในแปลง ได้ทุก ๆ สัปดาห์ และมีบริการข้อมูลราคาผลผลิตปัจจุบัน จากกระทรวงพาณิชย์ เพื่อเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจ วางแผนและการบริหารจัดการแปลงเพาะปลูกของตัวเองได้อย่างครบวงจรตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงขายผลผลิต

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

๓.๑. การตรวจวิเคราะห์ดินก่อนการเพาะปลูก

- เก็บตัวอย่างดินจากแปลงปลูกตามจุดต่าง ๆ แล้วส่งวิเคราะห์ที่สำนักงานพัฒนาที่ดิน
- เมื่อได้ผลวิเคราะห์ดิน เช่น ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH), ธาตุอาหารหลัก/รอง จะได้ทราบว่าต้องใส่ปุ๋ยชีวภาพปริมาณเท่าใดที่เหมาะสมกับสภาพดิน

๓.๒ การเลือกพันธุ์พืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และฤดูกาล

- ศึกษาลักษณะพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
- รับเมล็ดพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ เช่น ผลิตเองจากแปลงเรียนรู้เมล็ดพันธุ์ข้าว

๓.๓ การใช้ปุ๋ย

- ใช้ ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ ในปริมาณที่เหมาะสม เพื่อลดต้นทุน ปลอดภัยต่อสุขภาพสิ่งแวดล้อมและเพิ่มความยั่งยืนของดิน

- ใส่ปุ๋ยเป็นช่วงเวลา เช่น ใส่รองพื้นก่อนปลูก และใส่เสริมเมื่อพืชโต

๓.๔ การเฝ้าระวังโรคและแมลง

- หมั่นสำรวจแปลง สังเกตอาการผิดปกติของพืชเป็นประจำ
- ใช้วิธีการควบคุมแบบ IPM (Integrated Pest Management) ได้แก่ ใช้สารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา ใช้กับดักแมลง

๓.๕ การทำบัญชีต้นทุนและวางแผนการผลิต

- ใช้ แอปพลิเคชัน SmartMe บันทึกต้นทุนการผลิต รายรับ รายจ่ายในครัวเรือน

- คำนวณต้นทุนต่อหน่วยของพืชแต่ละชนิดที่ปลูก และสินค้าแปรรูป

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๓.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑)ข้าว..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๔-๒-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๒)ปาล์มน้ำมัน..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๒-๐-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๓)จิงจูฉ่าย..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑)ปลา..... จำนวน.....๒.....(หน่วย..บ่อ..)

๒.๒)กบ..... จำนวน.....๑.....(หน่วย..บ่อ..)

๒.๓) จำนวน.....(หน่วย.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑)กระบือ..... จำนวน.....๒.....(ตัว)

๓.๒)โค..... จำนวน.....๕..... (ตัว)

๓.๓)ไก่..... จำนวน.....๑๕..... (ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑)ชาใบหม่อน..... จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๒)ชาจิงจูฉ่าย..... จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๓) จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า.....ข้าว.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ค่าจ้างไถเป็นเงิน.....๑,๐๐๐.....บาท/ไร่

๑.๒) ค่าจ้างหว่านเมล็ดพันธุ์เป็นเงิน.....๑๐๐.....บาท/ไร่

๑.๓) เมล็ดพันธุ์ข้าว (ของตนเอง)เป็นเงิน.....๐.....บาท/ไร่

๑.๔) ค่ากำจัดวัชพืช (ตัดหญ้า)เป็นเงิน.....๓๐๐บาท/ไร่

๑.๕) ค่าจ้างรถเกี่ยวนาเป็นเงิน.....๑,๐๐๐บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต๒,๔๐๐.....บาท/ไร่

รายได้บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรรูปแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....จิงจูฉ่าย.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....๖๐๐.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ชาจึงจู๋ฉ่าย ชาใบหม่อน ข้าวสาร.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....๑,๐๐๐.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....เมล็ดพันธ์ข้าว ข้าวสาร.....

เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๘๔,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ตนเอง

- ลดต้นทุนการผลิต จากการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพใช้เอง
- เพิ่มผลผลิตและคุณภาพ ข้าวมีน้ำหนักรากดี ไม่มีสารตกค้าง ทำให้ขายได้ราคาดี
- มีรายได้ที่มั่นคง เนื่องจากมีแผนการผลิตชัดเจน และมีช่องทางตลาดแน่นอน
- มีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น จากการเข้าร่วมอบรม แลกเปลี่ยนกับผู้เชี่ยวชาญและเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ
- มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งในด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และจิตใจ

เกษตรกรรายอื่น

- เกษตรกรในพื้นที่สามารถ เข้ามาศึกษาดูงาน และนำแนวทางการทำเกษตรไปปรับใช้
- เกิดเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเกษตรกร ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน
- ลดความเสี่ยงในการทำเกษตรแบบลองผิดลองถูก เพราะได้เรียนรู้จากต้นแบบที่ประสบความสำเร็จแล้ว

ชุมชน

- ชุมชนมีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ที่เปิดให้คนในชุมชนเข้ามาเยี่ยมชมและศึกษาเรียนรู้ จากฐานเรียนรู้ต่าง ๆ
- เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพในชุมชน เช่น แปรรูปสินค้าเกษตร ตลาดชุมชน
- ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
- ลดการอพยพแรงงานออกนอกพื้นที่ เพราะคนรุ่นใหม่เริ่มกลับมาทำเกษตรในรูปแบบที่ทันสมัยมากขึ้น

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมี ป้องกันการสะสมของสารเคมีในดินและน้ำ ลดภาวะมลพิษและการชะล้างสารเคมีลงแหล่งน้ำธรรมชาติ

การผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมักชีวภาพ และน้ำหมักชีวภาพ ลดการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตฟื้นฟูโครงสร้างดิน เพิ่มจุลินทรีย์ในดิน ทำให้ดินมีชีวิต เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค

การปลูกพืชบำรุงดิน เช่น ปอเทือง เพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แกดิน ป้องกันการพังทลายของหน้าดินในช่วงฤดูฝน ไม่ต้องใช้สารปรับปรุงดินที่มีส่วนประกอบของสารเคมี

การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ใช้สารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา และน้ำหมักสมุนไพรแทนสารเคมี ลดผลกระทบต่อแมลงที่มีประโยชน์ เช่น ผีเสื้อ และแมลงผสมเกสร

เกษตรผสมผสาน สร้างระบบนิเวศย่อยในแปลงเกษตร ช่วยลดความเสี่ยงจากโรคระบาดที่เกิดจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ช่วยให้พื้นที่เกษตรมีความหลากหลายทางชีวภาพ

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๑) การรักษาและฟื้นฟูดิน

- ลดการใช้สารเคมีทำลายโครงสร้างดิน ด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ
- การปลูกพืชบำรุงดินเพื่อช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุ

๒) การอนุรักษ์น้ำ

- ส่งเสริมการเก็บกักน้ำฝนและการใช้น้ำซ้ำในพื้นที่เกษตร

๓) การส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ

- การทำเกษตรผสมผสานและปลูกพืชหลากหลายชนิดช่วยสร้างระบบนิเวศที่สมดุล
- ลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่งผลดีต่อแมลงและสัตว์ที่มีประโยชน์ เช่น ผึ้ง แมลงผสมเกสร
- ส่งเสริมการใช้ชีวภัณฑ์และวิธีควบคุมศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ช่วยรักษาความสมดุลของระบบ

นิเวศ

๔) การลดมลพิษและเศษวัสดุเหลือใช้

- การผลิตปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุเหลือใช้ในแปลง
- ไม่เผา

๕) การสร้างความตระหนักรู้และมีส่วนร่วมในชุมชน

- ศพก. เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่เกษตรกรและชุมชน
- เกิดการสร้างจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
- ชุมชนร่วมมือกันจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบและมีความรับผิดชอบร่วมกัน

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

- เข้าใจลักษณะปัญหาและโอกาสในการทำการเกษตรในพื้นที่ ทั้งในด้านโรคแมลง ศัตรูพืช และสภาพแวดล้อม

- สามารถวิเคราะห์และวางแผนจัดการแปลงเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ
- จัดอบรมและให้คำแนะนำด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรที่เหมาะสมตามลักษณะ

พื้นที่

- ส่งเสริมการทำเกษตรแบบยั่งยืนและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์
- เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบที่เกษตรกรในชุมชนเข้ามาศึกษาดูงาน
- แปลงเกษตรตัวอย่างมีผลผลิตสูงขึ้น คุณภาพดี และมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- เกิดเครือข่ายเกษตรกรที่เข้มแข็ง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- ชุมชนเกิดความตระหนักและร่วมกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

- ศพก. เป็นสถานที่ในการจัดอบรมเกษตรกรจากทั้งในและนอกพื้นที่ เช่น เกษตรกรผู้นำ โครงการฟื้นฟูเกษตรกรผู้ประสบอุทกภัย
- ได้รับเชิญเป็นวิทยากรในงานประชุมหรือเวทีเสวนาระดับตำบล อำเภอ รวมถึงในหลักสูตรของหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ปศุสัตว์ และตรวจบัญชีสหกรณ์

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

- ศพก. ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรในพื้นที่เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ทางเกษตร เช่น ปัญหาดิน น้ำ โรคพืช ศัตรูพืช และการจัดการผลผลิต
- เปิดช่องทางรับเรื่องร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากเกษตรกรในพื้นที่เกี่ยวกับปัญหาการเกษตรและบริการต่าง ๆ
- ติดตามปัญหาที่ได้รับแจ้งอย่างเป็นระบบ พร้อมประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ไขอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แจ้งผลการดำเนินการแก่ผู้ร้องเรียนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความพึงพอใจ

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

- แจกสื่อประชาสัมพันธ์ ทั้งในรูปแบบเอกสาร โปสเตอร์ และสื่อดิจิทัล เช่น ไลน์กลุ่ม เฟซบุ๊ก เพื่อให้เกษตรกรได้รับข้อมูลอย่างรวดเร็วและทั่วถึง
- ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร หน่วยงานวิจัย และตลาด เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและทันสมัย

- ให้คำปรึกษาทางวิชาการเกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น การใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพ และการจัดการศัตรูพืช
- สนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากนักวิชาการและหน่วยงานภายนอกมาทดลองใช้ในพื้นที่จริง
- ส่งเสริมการใช้แอปพลิเคชันและเครื่องมือดิจิทัลในการบริหารจัดการการเกษตร เช่น การจัดทำบัญชีครัวเรือน การติดตามสภาพอากาศ และการวางแผนการผลิต

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ช่องทางในการขยายผลองค์ความรู้

- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดโอกาสให้เกษตรกรแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัญหา และแนวทางแก้ไขกันเองในชุมชน
- การใช้สื่อออนไลน์และกลุ่มสื่อสารในชุมชน ใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เช่น ไลน์กลุ่ม เฟซบุ๊ก เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและตอบข้อสงสัย
- การส่งเสริมเกษตรกรต้นแบบ ให้เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จเป็น “พี่เลี้ยง” ช่วยขยายผลความรู้สู่เกษตรกรรายอื่น ๆ ในชุมชน

การขยายผลสู่เกษตรกรในชุมชน

- เกษตรกรที่ได้รับความรู้ใหม่จาก ศพก. จะนำไปทดลองใช้ในแปลงของตนเองก่อน หลังจากเห็นผลลัพธ์ที่ดี เกษตรกรจะถ่ายทอดและชักชวนเกษตรกรรายอื่นในชุมชนให้ร่วมปฏิบัติ เกิดเครือข่ายการเรียนรู้และสนับสนุนซึ่งกันและกันในพื้นที่

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติ

- เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตและคุณภาพของสินค้าเกษตรได้
- ลดต้นทุนการผลิตจากการใช้เทคโนโลยีและวิธีการที่เหมาะสม
- เกิดความยั่งยืนในการทำเกษตร ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
- เพิ่มรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่เกษตรกรและชุมชน
- เกิดแรงบันดาลใจและความกระตือรือร้นในการพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

- ศพก. ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการวางแผนและดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร
- ประสานงานกับกลุ่มเกษตรกรในชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ ส่งเสริมบทบาทของเกษตรกรต้นแบบและผู้นำชุมชนให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานเกษตร
- ถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ
- ร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างเกษตรกรในชุมชน

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

- ดูแล และประสานงานการทำงานของคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ในศูนย์ให้เป็นไปตามเป้าหมาย ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ ศพก. มีประสิทธิภาพสูงสุด
- เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. เพื่อร่วมกันพิจารณาและตัดสินใจเรื่องสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน
- ประสานงานและสร้างความร่วมมือระหว่างสมาชิกคณะกรรมการ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน

- สนับสนุนการจัดกิจกรรมอบรม สัมมนา และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร

- ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอรับการสนับสนุนทรัพยากรและองค์ความรู้
- เป็นตัวแทนของ ศพก. ในการประชุมหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมการเกษตร

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน
การได้เป็นส่วนหนึ่งของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นบทบาทที่น่าภาคภูมิใจอย่างยิ่ง เพราะได้มีโอกาสร่วมขับเคลื่อนและพัฒนาการเกษตรในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยบทบาทนี้ทำให้สามารถส่งเสริมและถ่ายทอดองค์ความรู้ ทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีการเกษตรสู่เกษตรกรในพื้นที่ เห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนจากการพัฒนาการเกษตร เช่น การเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเกษตรกร ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เพื่อขับเคลื่อนการเกษตรในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างและแรงบันดาลใจ ให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ในชุมชนในการพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากและยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

- ๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

- เป็นตัวแทนของชุมชนในการประชุมหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของภาคการเกษตร กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

- มีบทบาทในการชี้แนะแนวทาง ให้คำปรึกษา และสร้างแรงบันดาลใจแก่สมาชิกในชุมชน
- เป็นแกนนำในการรวมกลุ่มและส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน
- เป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนและมีวิสัยทัศน์เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

- การทำงานอาสาสมัครในกิจกรรมชุมชน เช่น การดูแลสิ่งแวดล้อม หรือการช่วยเหลือผู้ยากไร้
- การร่วมแรงร่วมใจแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้งในชุมชน โดยไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตัว
- การให้ความรู้หรือถ่ายทอดประสบการณ์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชน
- การสนับสนุนและช่วยเหลือเพื่อนร่วมชุมชนในยามยากลำบาก เช่น การดูแลผู้สูงอายุ หรือเด็กในชุมชน
- การเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อเข้าร่วมประชุมหรือวางแผนงานเพื่อประโยชน์ของชุมชน

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“ทำเกษตรด้วยความรู้ ดูแลด้วยใจ ใส่ใจธรรมชาติ เพื่อสุขภาพที่แข็งแรง”

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

นายทำเนียบ อารยะศิลปธร สมาชิก ศพก.อ.เชียงคาน และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอเชียงคาน

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

การดำเนินงานถอดบทเรียนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม (Participatory Approach) โดยเน้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ ได้แก่:

- การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
- การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)
- การวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน (Collaborative Analysis)
- การจัดทำแผนภาพความคิด (Mind Mapping)

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ไม่มี

*****หมายเหตุ** ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
ในการดำเนินงานของ ศพก.